

Dovednosti pedagoga na vysoké škole

Ing. Monika Horáková

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Monika HORÁKOVÁ**
Osobní číslo: **H11976**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství odborných předmětů pro SŠ**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Dovednosti pedagoga na vysoké škole**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti profese pedagoga a prostředí vysoké školy.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu u vědecko-výzkumných pracovníků pro posouzení míry adaptace na roli vysokoškolského pedagoga.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. Učitel: příprava na profesi. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2863-6.

KYRIACOU, Chris. Klíčové dovednosti učitele. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-022-7.

PODLAHOVÁ, Libuše. Didaktika pro vysokoškolské učitele: vybrané kapitoly. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4217-5.

PRŮCHA, Jan. Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.

ŠVEC, Vlastimil. Pedagogické znalosti učitele. Praha: Aspi, 2005. ISBN 80-7357-072-6.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Šárka Fialová

Ústav podnikové ekonomiky

Datum zadání bakalářské práce:

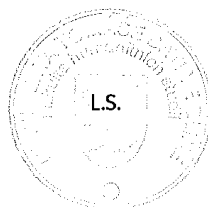
30. listopadu 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

3. května 2013

Ve Zlíně dne 14. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně ..29.4.2013

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávajíc zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Dizertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může za zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odprá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Předkládaná práce se zaměřuje na dovednosti pedagoga na vysoké škole. V první kapitole teoretické části je čtenář seznám s vědním oborem pedagogiky, navazuje pohled do problematiky terciárního vzdělávání v podmínkách České republiky, kde se práce soustředí na osobu pedagoga vysoké školy a jeho pedagogické dovednosti. Poslední kapitola je věnována hodnocení českých vysokých škol se specifickým zaměřením na vnitřní hodnocení pomocí kvantitativní výzkumné metody Q-metodologie. Praktickým vyústěním práce je poukázat na důležitost určitých pedagogických dovedností, které považují současní pedagogové jedné z českých veřejných vysokých škol za klíčové pro výkon svého povolání.

Klíčová slova:

Vysoká škola, student, pedagog, autoevaluace, Q-metodologie.

ABSTRACT

The main aim of this bachelor thesis is to analyze the personnel skills of the academic tutors at the higher education institutions. /This bachelor thesis focuses on the personnel skills of the academic tutors at higher education institutions. This work is divided into two main parts, theoretical part and practical part. First, in the theoretical part, is explained the issues related to the pedagogy as a science disciplines. Then there is detailed talked about the higher education system in the context of the Czech Republic. However, the most important part of this work focuses on the academic tutors and their personnel and professionals skills and development. In the last theoretical part is described the evaluation of the higher education institutions specified the internal evaluation of the quantitative research methods Q-methodology. In the second part of this paper is highlighted the importance of the particular pedagogical skills and qualifications, that academic tutors from one state Czech university consider as the most important for their profession.

Keywords:

A College, a student, a pedagogue, a self-evaluation, a Q-methodology.

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce Ing. Šárce Fialové za odborné rady a komentáře k mé práci. Dále pak svým kolegům, kteří se aktivně podíleli na předkládaném výzkumu a pomáhali mi při zpracovávání jeho výsledků.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 PEDAGOGIKA	12
1.1 VYUČOVACÍ PROCES.....	12
1.2 PRŮBĚH VYUČOVÁNÍ.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
1.2.1 Podpodnadpis	Chyba! Záložka není definována.
2 OSOBA PEDAGOGA VE VZDĚLÁVACÍ INSTITUCI	13
2.1 TYPOLOGIE PEDAGOGŮ.....	13
2.2 POŽADAVKY NA PROFESI PEDAGOGA.....	14
2.3 DOVEDNOSTI PEDAGOGA NA VYSOKÉ ŠKOLE.....	15
2.4 DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY PEDAGOGA NA VYSOKÉ ŠKOLE.....	17
2.5 PRESTIŽ PEDAGOGA NA VYSOKÉ ŠKOLE.....	17
3 TERCIÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	18
3.1 STUDIUM NA VYSOKÉ ŠKOLE	18
3.2 PEDAGOGOVÉ NA VYSOKÉ ŠKOLE	19
3.3 ORGANIZACE FORMY VÝUKY NA VYSOKÉ ŠKOLE.....	20
3.3.1 Přednáška	20
3.3.2 Seminář	20
3.3.3 Cvičení	21
4 HODNOCENÍ VYSOKÝCH ŠKOL	22
4.1 VNĚJŠÍ HODNOCENÍ ŠKOL	22
4.2 VNITŘNÍ HODNOCENÍ – AUTOEVALUACE.....	23
4.2.1 Q-metodologie.....	23
II PRAKTICKÁ ČÁST	24
5 FAKULTA MANAGEMENTU A EKONOMIKY, UNIVERZITY TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ	25
5.1 FAME V ČÍSLECH	25
6 REALIZACE VÝZKUMU	26
6.1 SEGMENT RESPONDENTŮ	26
6.2 POSTUP Q-METODOLOGIE V PRAXI	27
6.3 HODNOCENÉ Q-TYPY	28
6.4 VYHODNOCENÍ POMOCÍ Q-TŘÍDICÍ MATICE.....	31
6.5 KORELAČNÍ MATICE Z HODNOT Q-TŘÍDICÍ MATICE	35
6.6 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	37
ZÁVĚR	39

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	40
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	43
SEZNAM OBRÁZKŮ	44
SEZNAM TABULEK.....	45
SEZNAM PŘÍLOH.....	46

ÚVOD

Již od dob minulých se pedagogická praxe a následně i teorie staly nedílnou součástí života naší společnosti. Pedagogický vědní obor se prolíná do všech ostatních oborů. Pedagogika označovaná obecným termínem edukace označuje proces vzdělávání a výchovy, jejíž nedílnou součástí je osoba edukátora tj. pedagoga. Tato práce se bude zaměřovat na osobu pedagoga, kde budou vyzdviženy hlavně jeho dovednosti k výkonu tohoto povolání. Konkrétně se pak práce zaměří na pedagoga na vysokoškolských institucích.

Profese vysokoškolského pedagoga zahrnuje několik činností, kterými se zásadně liší od ostatních pedagogů na nižších vzdělávacích institucích. Vysokoškolský pedagog bývá označován dle legislativních norem jako akademický pracovník, jehož náplní povolání není pouze pedagogická činnost, ale zahrnuje i další činnosti, obzvláště činnost vědecko-výzkumnou. Komparací vysokoškolského pedagoga s pedagogy na nižších kvalifikačních stupních (např. pedagog na základní škole) lze vidět rozdíl v absenci povinnosti absolvování pedagogického studijního oboru. Další zásadní odlišnost z pohledu místa působení pedagoga lze spatřit v učených osobách, kdy vysokoškolský pedagog působí na dospělé osoby. Tito lidé již prošly značným fyzických i psychosociálním vývojem a nelze je při edukaci vychovávat jako žáky na základní škole.

Současný stav terciárního vzdělávání vybízí k hlubšímu zamyšlení se nad touto profesí nejen z pohledu poskytovatelů služeb (vysokých škol) či jejich zákazníky (studenty), ale také mezi samotnými pedagogy působících na vzdělávací instituci. V bakalářské práci bylo poukázáno na různé druhy dovedností, kterými se prezentuje při realizaci výkonu svého povolání.

Důležitým aspektem každé činnosti je i samotné hodnocení, které vede ke zlepšení současného stavu a vyšší efektivnosti daných činností. Pro každého pedagoga je důležité obdržet i zpětnou vazbu, zda jeho profesní činnost skutečně přináší přidanou hodnotu a splňuje nastavená kritéria. V podmínkách České republiky existují hlavně vnější formy hodnocení vzdělávacích institucí, ovšem postupem času školy začínají provádět i vnitřní hodnocení pomáhající k vyšší efektivnosti. Tato práce prostřednictvím aplikace Q-methodologie poukazuje na důležitost určitých pedagogických dovedností, které považují současní pedagogové za klíčové pro výkon svého povolání.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PEDAGOGIKA

Vědní disciplína označována termínem pedagogika nemá přesnou terminologii, které by se striktně drželi všichni autoři. Obecně lze pedagogiku definovat jako vědu o edukaci tj. o výchově a vzdělávání. (Pospíšil, 2009)

Vědní obor pedagogika je silně provázán s mnoha dalšími vědními obory jako je např. filozofie (ze které vychází), psychologie, sociologie (nauky o člověku), ekonomie (kde se odráží ekonomické souvislosti dané země), etika, biologické vědy (fyziologické procesy ovlivňují učení), logika, etnografie (snižující se porodnost se odráží na výchovném procesu), architektura (budova vzdělávací instituce), demografie (složení populace) atd.

1.1 Vyučovací proces

Realizace vzdělávacího procesu probíhá prostřednictvím vyučovacího procesu. Laickou terminologií lze vyučováním označit vše, co se běžně odehrává ve školních lavicích. Pedagogický slovník (Mareš, Průcha a Walterová, 2003) vymezuje pojem vyučovacího procesu jako „*druh lidské činnosti spočívající v interakci učitele a žáků, jejímž základem je záměrné působení na žáky tak, aby u nich docházelo k učení.*“

Mezi elementární prvky vyučovacího procesu se řadí:

- pedagog,
- žák/student,
- obsah výuky (učivo),
- didaktické prostředky (podrobněji v kap. 2.4.).

V rámci vyučovacího procesu existuje mnoho specifických činností, které jsou součástí výukového tutoriálu každého učitele. Mezi spektrum těchto činností lze označit:

organizace při zahájení výukové jednotky, samotné zahájení vyučování, probírání učiva, možnost opakování a procvičování učiva, zkoušení žáků/studentů a v neposlední řadě dochází také k uskutečňování výchovných cílů (obzvláště na nižších stupních kategorií školních institucí). (Pařízek, 1988)

2 OSOBA PEDAGOGA VE VZDĚLÁVACÍ INSTITUCI

Pedagog označovaný osobou edukátora je nezbytnou součástí výchovně-vzdělávacího procesu. Doslovná interpretace z pedagogického slovníku (Průcha, Walterová a Mareš; 2003):

„Učitel je jeden ze základních činitelů vzdělávacího procesu, profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluzodpovědný za přípravu, řízení a organizaci a výsledky tohoto procesu.“

2.1 Typologie pedagogů

Profesní skupinu pedagogů lze diferencovat dle mnohých typologických hledisek. Nejfrekventovanějším dělení pedagogů je dle druhu a školy, na které pracují. Takto nastavená typologizace segmentuje pedagogy do následujícího výčtu:

- učitelé základních škol:
  - učitelé 1. stupně,
  - učitelé 2. stupně;
- učitelé mateřských škol;
- učitelé středních odborných škol;
- učitelé vysokých škol;
- učitelé středních odborných učilišť;
- učitelé gymnázií;
- učitelé speciálních škol;
- učitelé vyšších odborných škol. (Průcha, 2002)

Pro účely zpracování bakalářské práce jsem se zaměřila na kategorii vysokoškolských pedagogů. Aktuální počty pedagogů přináší každoroční statistické ročenky Českého statistického úřadu. Skutečné současné počty vysokoškolských pedagogů jsou vyobrazeny v Příloze III.

2.2 Požadavky na profesi pedagoga

Všeobecné společenské povědomí o náplni povolání pedagoga bývá centralizováno do dvou základních rovin – pedagog by měl vyučovat (předpokladem je znalost vyučovaného oboru) a také by měl vychovávat (předpokladem je znát své žáky/studenty). Těmito dvěma rovinám by měl vhodně přizpůsobit své chování a všechny činnosti inklinující právě k její realizaci.

Jako každá profese nese s sebou konkrétní požadavky na její výkon, i povolání pedagoga avizuje jisté druhy nároků. Mezi požadavky na pedagoga jako rozhodujícího činitele vyučovacího procesu (podle Vaňka, 1977) lze řadit:

- přirozený kladný poměr k lidem a k životu,
- organizační schopnosti a sklon k organizační činnosti,
- aktivita a činorodost,
- široké kulturní zájmy,
- plastičnost v mluvních projevech a ve vystupování,
- specifické sklony k odbornosti.

Jiný pohled na profesi pedagoga a jeho činnosti směřující k výukové proceduře naznačuje ve svých monografiích Libuše Podlahová. Segment čtenářů, na které svými knihami působí, jsou převážně vysokoškolští pedagogové, jimž většinou chybí vzdělání pedagogického oboru. Základní konspekt jejich knih navozuje pedagogické situace, se kterými se potýkají pedagogové a uvozuje tak vysokoškolského pedagoga krok po kroku do tajů pedagogické reality. Mezi prvotní kroky uvozující akademického pracovníka do reality pedagogické profese patří uvědomění si specifík tohoto povolání:

- komplexní charakter povolání (tedy soubor různorodých aktivit a kompetencí, které učitel musí vykonávat, jako je znalost oborů výuky, jejich didaktické zpracování, dovednost komunikace se žáky, organizace a řízení vyučovacího procesu, řešení konfliktních situací, diagnostika a hodnocení),
- mnohost rolí a z nich vyplývajících velmi různorodých očekávání (žáků, rodičů, kolegů, nadřízených, široké veřejnosti), které mohou být příčinou vnitřního konfliktu učitele,

- nároky na psychiku – viz výše + nutnost neustálých interaktivních činností a specifické a intenzivní komunikace s žáky,
- trvalá kontrola a časté hodnocení práce učitele z mnoha stran, což vyžaduje neustálou koncentraci a sebekontrolu,
- nutnost neustálé regulace, rychlého rozhodování a zvládnutí situací vzniklých během výchovně vzdělávacího procesu,
- stálá, avšak nejednoznačná reflexe vlastní práce a jejích výsledků; nedostatek zpětné vazby,
- značná časová zátěž učitelů (dle opakovaných výzkumů dosahuje průměrná časová zátěž učitelů 45 – 46 hodin týdně). Nejde totiž jen o přímou vyučovací povinnost, ale i o další časově náročné činnosti (příprava na výuku, kontrola prací žáků, administrativní úkony atd.). (Podlahová, a, 2004)

2.3 Dovednosti pedagoga na vysoké škole

Pedagogická dovednost představuje základ profesní identity učitele. V mnohých pedagogických literaturách bývá označována jako cílená účelná činnost učitele zaměřená na řešení pedagogických situací. (Dytrtová a Krhutová, 2009)

Pedagogické dovednosti lze získat na základě genetických předpokladů nebo je přijímáme během života jako např. vřelý vztah k dětem, pozitivní vztah k učitelskému povolání aj.

Základní pedagogické dovednosti získávají studenti pedagogických fakult již během svého studia. Získáním nových znalostí a dovedností přejímají pedagogickou realitu za svou a srovnávají je s dříve nabytými znalostmi a zkušenostmi. Výsledky této komparace pak aplikují do svého pojetí výuky, které je součástí jeho pedagogické praxe. (Švec, 2005)

Dytrtová a Krhutová (2009) odvozují dle Kyriacou (1996, a) pedagogické dovednosti do čtyř skupin:

1. Dovednosti zahrnující plánování a přípravu výukové jednotky = formulace výchovně-vzdělávacích cílů, stanovení výstupů výukové jednotky, výběr vhodných vyučovacích prostředků, plán struktury vyučovací jednotky, plán formulace úloh a otázek kladených na studenty aj.

2. Dovednosti týkající se realizace (přímý akt činnosti učitele) = umět motivovat studenty, přimět je k aktivní participaci, schopnost udržet studentovu pozornost, zajistit kázeň, vytvořit pozitivní atmosféru ve skupině, schopnost pedagogické komunikace.
3. Dovednosti týkající se hodnocení výkonu studentů = kontrolovat studenty při plnění povinností, zjišťovat výsledky jejich učení, umět klást doplňující otázky, tvořit testy, objektivně hodnotit, vytvářet pobídky pro studenty směřující ke zlepšení jejich výkonu.
4. Dovednosti týkající se sebehodnocení pedagoga = schopnost sebereflexe, přijímat názory od ostatních pozorovatelů, hledat vhodná řešení pro zlepšení současného stavu.

Naproti tomu Kyriacou (2008, b) třídí základní pedagogické dovednosti do sedmi úrovní. Tato klasifikace bude základem pro tvorbu hodnotících výroků, ke kterým budou jednotlivý vysokoškolští pedagogové zaujímat postoj důležitosti pro jejich profesi.

7 klíčových dovedností dle Kyriacou (2008, b):

1. plánování a příprava (cíle, obsah, prostředky, které dovednosti mají žáci ovládnout na konci učební jednotky),
2. realizace vyučovací jednotky,
3. řízení vyučovací jednotky (reakce na situace, udržení pozornosti, aktivity žáků),
4. klima třídy (dovednosti učitele, které jsou nutné pro vytvoření a udržení kladných postojů žáků vůči vyučování, a jejich motivace k účasti na probíhajících procesech),
5. kázeň (dovednosti potřebné k udržení pořádku, řešení projevů nežádoucího chování)
6. hodnocení prospěchu žáků (jak formativní, které napomáhá jejich rozvoji, tak sumativní, které zachycuje výsledky)
7. reflexe vlastní práce a evaluace (kritická, s cílem zlepšit).

2.4 Didaktické prostředky pedagoga na vysoké škole

Didaktickými prostředky lze označit zvolené předměty a procedury vysokoškolského pedagoga, kterými působí na studenta při dosahování základních výchovně-vzdělávacích cílů v oblasti kognitivní, afektivní a psychomotorické.

Přesný výčet didaktických prostředků se liší autor od autora. V obecné rovině se tyto prostředky klasifikují na:

- materiální (demonstrační pomůcky učitele, výukové prostory, zařízení, ...);
- nemateriální (obsah výuky, výukové metody, výukové formy, organizace výuky, ...). (Dytrtová a Krhutová, 2009)

2.5 Prestiž pedagoga na vysoké škole

Všechna povolání s sebou nesou určitou míru uznání společnosti. Vnímání společnosti vůči dané profesi se projevují v mnohých hodnotících žebříčcích. Rozvrstvení společnosti dle důležitosti (nazýváno společenskou stratifikací) se označuje jako společenská prestiž. (Průcha, 2002, b)

V roce 2012 byl proveden průzkum prestižnosti zaměstnání Centrem pro výzkum veřejného mínění (dále jen CVVM). Dle tohoto výzkumu, profese vysokoškolského pedagoga patří mezi 3. nejuznávanější povolání vnímané společností, o jeden stupeň výše se umístilo povolání vědce (viz Příloha V). Přestože tento průzkum veřejnosti odhalil vysokou prestiž námi zkoumaného povolání, skutečnost z pohledu samotných pedagogů a studentů pedagogiky reflektuje zcela opačnou tendenci. (Vašutová, 2002)

3 TERCIÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Terciární vzdělávání je v České republice legislativně upraveno Zákonem č. 111/1998 Sb. o vysokých školách. (©MŠMT, 2006-2013) V současné době se podle tohoto zákona musí řídit všechny veřejné vysoké školy (celkem 26), státní vysoké školy (celkem 2) i soukromé vysoké školy (celkem 46, kde studuje přibližně 15 % studentů terciárního vzdělávání), podrobnější rozbor v Příloze I a II.

3.1 Studium na vysoké škole

Za studenta vysoké školy může být považován jedinec, který dosáhl minimálně středního vzdělání s maturitní zkouškou nebo vyššího odborného vzdělání poskytovaného v konzervatořích. Právoplatným studentem se stává v den zápisu do studia. (Zákon o vysokých školách, ©MŠMT, 2006-2013)

V podmínkách ČR rozlišujeme tři formy studia:

- prezenční (dříve denní studium, výuka probíhá kterýkoliv všední den);
- distanční (dříve dálkové studium, student chodí do školy např. 1x týdně na vyučování, nemusí se účastnit přednášek, dnes mylně nahrazováno pojmem kombinované formy studia);
- kombinovaná (student navštěvuje školu s nižší frekvencí než u prezenčního studia, kombinace prezenční a distanční formy, výuka probíhá v blocích). (Akademický slovník, 2013)

Novodobá společnost stále více apeluje na hodnoty vysokoškolského vzdělání jako povinnou součást mnoha profesí. Rostoucí trend vstupu do terciárního vzdělávání se razantně projevuje v posledních 10 letech a to nárůstem o téměř 90 % viz Tab. 1, která statisticky prokazuje absolutní četnost studentů vysokých škol s důrazem na prezenční formu studia (více podrobností v příloze P II)

Tab. 1 Počet studentů českých vysokých škol v letech 2001 - 2011 (vlastní zpracování; data ©ČSÚ, 2013)

rok	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11
celkem studentů na VŠ	203 512	220 270	243 807	265 070	289 635	316 496	344 615	369 619	389 231	396 307
prezenční forma	183 652	179 465	195 665	208 095	223 293	238 389	252 228	264 304	277 184	283 486

Faktem zůstává, že mladí lidé používají vysokou školu mnohdy jen jako nástroj k odložení jejich vstupu na trh práce. Podle výzkumu ČSÚ čeští studenti skutečně vstupují na trh práce mnohem později než ostatní studenti z Evropy. „Česká republika vykazuje velmi dlouhou dobu vzdělávání v terciárním sektoru, kterou používají čeští vysokoškoláci ke svému studiu. Kořeny zdržování ekonomické aktivity můžeme zpozorovat již od prvních tříd základních škol, kde mnoho dětí začíná povinnou školní docházku až ve věku 7 nebo 8 let.“ (©ČSÚ, 2013)

Na zahraničních univerzitách je běžnou praxí odcházet na pracovní trh po dosažení bakalářského vzdělání, zatímco v ČR 60 % studentů pokračuje dále ve studiu na navazujících magisterských oborech. Tento trend se budou snažit vládní reprezentanti změnit pomocí systému profilace a diverzifikace vysokých škol dle ukazatelů kvality, které se stanou dalším měřítkem pro hodnocení vysokých škol. (Fiala, 22. 12. 2012)

Na vývoj českého terciárního vzdělávání lze pohlížet i z opačné strany nežli pouze jako na zvyšující se trend počtu studentů VŠ. Samotné vzdělávací instituce musí zajistit naplnění vzdělávacích cílů adekvátními pracovníky, kteří musí splňovat nároky kladené na profesi pedagoga vysoké školy.

3.2 Pedagogové na vysoké škole

Funkci pedagoga na vysoké škole vykonává každý zaměstnanec na pozici akademického pracovníka. Osobu akademického pracovníka nelze spojovat jen s pedagogickou činností, její součástí je i vědecká, výzkumná, vývojová a inovační, umělecká či další tvůrčí činnost. (Zákon o vysokých školách č. 111/1998 Sb., § 70, viz Příloha IV)

Jak popisuje Rogers (2002) vysokoškolský pedagog se liší od běžného pedagoga hlavně lidmi, kteří jsou přímými účastníky výukového procesu tzn. zde se jedná o výuku dospělých osob. Je nutné najít vzájemnou shodu mezi vzdělávací institucí, pedagogem a studenty, jenž je základem dobře fungujícího kontraktu.

3.3 Organizace formy výuky na vysoké škole

V prostředí vysoké školy lze formu výuku dělit z hlediska účelu, ke kterému je výukový proces směřován. Základní formy výuky pak odlišují teoretickou formu (předávání vědomostí z daného předmětu) a poté praktickou formu (studenti aplikují nabyté vědomosti v praxi). Znaměřší dělení forem výuky v prostředí vysokých škol zahrnuje přednášku, cvičení, seminář, konzultaci, samostudium, exkurzi, zkušenostní učení.

Rychlost vývoje moderních technologií má beze sporu vliv také na formy vysokoškolské výuky. Za novodobé formy výuky mohou být označeny skupinové a kooperativní výuky, projektové výuky, tutoriály, individuální výuky či počítačem podporovaná výuka. (Slavík et al., 2012)

Přes všechny výše zmiňované druhy výuky mezi nejběžnější formy v prostředí českých vysokých škol lze zařadit: přednášky, semináře a cvičení. (Rohlíková a Vejvodová, 2012)

3.3.1 Přednáška

Organizační forma výuky, jejímž hlavním cílem je systematické probrání určitého tématu. Bývá označována jako slovní monologická metoda s vysokou informační základnou. Jak uvádí Podlahová (b, 2012) výhoda přednášky spočívá v možné rychlé aktualizaci informací, vlastní interpretaci názorů a vše může být předáno mnoha posluchačům v krátkém časovém horizontu. Naopak mezi nevýhody řadí časová náročnost pro udržení pozornosti posluchače a malý prostor pro zpětnou vazbu. Po organizační stránce patří přednáška do frontální formy výuky tzn. přednášející stojí před svými posluchači. (Slavík et al., 2012)

3.3.2 Seminář

Tato výuka by měla systematicky a tematicky navazovat na přednášku případně ji doplňovat. V těchto hodinách studenti aktivně prezentují výsledky svých prací, metodologicky prohlubují a rozšiřují vědomosti nabyté z přednesené látky. Často jsou na seminářích využívány diskuze a rozhovory. (Podlahová, b, 2012; Slavík et al., 2012)

3.3.3 Cvičení

Podstata cvičení spočívá v aplikaci praktických příkladů na problematiku směřující přímo k odpřednášenému tématu. Cvičení opět navazuje na přednášku a prohlubuje tak studentovi znalosti potřebné k praktickému zvládnutí předmětu. (Podlahová, b, 2012)

4 HODNOCENÍ VYSOKÝCH ŠKOL

Vysoké školy jsou hodnoceny ze dvou perspektiv – vnější a vnitřní. Na rozdíl od nižších stupňů vzdělávání, kde vnější hodnocení provádí Česká školní inspekce, u terciárních institucí roli hodnotitele přebírá Akreditační komise Česká republika (dále jen AKČR). Mezi hlavními úkoly tohoto nezávislého orgánu patří péče o zajištění kvalitního vysokoškolského vzdělání a vydávání stanovisek k žádostem o akreditace pro MŠMT.

Vnitřní hodnocení provádí sama instituce poskytující terciární vzdělávání, které je základním východiskem pro evaluaci vnější. (Akreditační komise Česká republika, 2013)

4.1 Vnější hodnocení škol

Primární odpovědnost za vnější evaluaci vysoké školy nese výše zmíněná AKČR zřízená na základě Zákona o vysokých školách. Tato komise hodnotí institucionální stránku vysoké školy (při nenaplňování poslání a cílů vyplývajících ze zákona, komise dává doporučení ke zlepšení) a posuzuje žádosti o akreditaci studijních programů (na základě odebrání akreditace může vysoká škola zaniknout).

Z výše jmenovaného lze usoudit, že AKČR je nejvyšší instancí pro hodnocení vysokých škol. Zde je nutno brát na zřetel i skutečnost, že ČR je součástí Evropské unie, která vytváří nadnárodní měřítko, díky nimž bude možné hodnotit vysokou školu na mezinárodní úrovni. Důkazem podtrhujícím tento fakt je tisková zpráva Evropské komise, kdy může být vysoká škola hodnocena i na evropském měřítku, nově dle systému „U-Multirank“, který bude hodnotit 500 evropských vysokých škol. *Nový systém hodnocení vysokých škol „U-Multirank“ se liší od stávajících způsobů hodnocení tím, že posuzuje vysoké školy na základě širší škály hledisek zaměřených na výsledky. Jeho cílem je poskytnout realističtější obraz a uživatelsky přívětivého průvodce po nabídce vysokých škol. Nový multidimenzionální systém hodnocení bude hodnotit vysoké školy v pěti různých oblastech: pověst instituce v oblasti výzkumu, kvalita výuky a učení, mezinárodní orientace, úspěšnost přenosu znalostí (např. partnerství s podniky a začínajícími podniky) a regionální zapojení.* (Evropská komise, 17. 12. 2012)

4.2 Vnitřní hodnocení – autoevaluace

Tento druh evaluace si zajišťuje každá z vysokých škol sama. K systému vnitřního hodnocení zatím neexistuje jednotný přístup všech vysokých škol, avšak povinností každé VŠ je toto hodnocení provádět každý rok a seznámit s jeho výsledky i veřejnost. Zpravidla bývá součástí sebehodnotící zprávy, která je povinnou součástí výroční zprávy o činnosti vysoké školy předkládané Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. (Akreditační komise Česká republika, 2013)

Jak uvádí Průcha (2000, a) metody výzkumu jsou členěny do dvou základních kategorií z hlediska jejich potřeby proveditelnosti. Akční výzkum se provádí za účelem nutného zjištění příčin určitého problému, naproti tomu strategicko-koncepční výzkum je pojímán jako obecnější výzkum bez specifické vazby na pedagogickou realitu. Předkládaná práce má nyní formu strategicko-koncepčního výzkumu, v případě aplikace šetření v době každoročního předkládaného sebehodnocení vysoké školy, jednalo by se zde o akční výzkum.

4.2.1 Q-metodologie

Q-metodologie je označení pro statistickou metodu interního hodnocení, která je možným nástrojem při autoevaluaci škol. Tato kvantitativní metoda sběru dat od respondentů (v našem případě pedagogů) je hojně využívána právě při pedagogickém výzkumu. Podstata metody spočívá v hodnocení velké množiny objektů (tj. mínění, názorů, postojů, životních hodnot, výpovědí), které jsou označovány jako Q-typy. Tyto Q-typy jsou v podobě karet a ty má respondent za úkol rozřadit dle určitého kritéria (např. podle důležitosti, významu, vlivu na něco, vztahu respondenta k danému objektu atd.) do několika hromádek, které s sebou nesou určité bodové ohodnocení. Absolutní počet karet tj. Q-typů bývá zpravidla v rozmezí 60 – 120, počet třídících hromádek bývá od 11 nahoru. Velké množství třídících parametrů souvisí i s vyšší časovou náročností pro tento druh výzkumu, doporučuje se pro menší skupiny osob (cca do 30 osob). (Chráška, 2007)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 FAKULTA MANAGEMENTU A EKONOMIKY, UNIVERZITY TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Bakalářská práce je zaměřena na dovednosti pedagoga na vysoké škole. Cílový segment respondentů resp. pedagogů byl zaměřen na pedagogy Fakulty managementu a ekonomiky (dále jen FaME), jenž je jednou ze šesti fakult Univerzity Tomáše ve Zlíně (dále jen UTB ve Zlíně).

5.1 FaME v číslech

Fakultu managementu a ekonomiky tvoří 8 stálých ústavů (Ústav managementu a marketingu, Ústav ekonomie, Ústav podnikové ekonomiky, Ústav průmyslového inženýrství a informačních systémů, Ústav financí a účetnictví, Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva, Ústav statistiky a kvantitativních metod, Ústav tělesné výchovy).

Bývá označována za největší fakultu UTB. Tento teoretický konspekt je podtržen daty o počtu studentů akademického roku 2012/2013, kdy studuje celkem 3123 studentů (stav k 1.3.2013):

- **1377** studentů v bakalářských studijních programech;
- **1111** studentů v navazujících magisterských studijních programech;
- **431** studentů v bakalářských studijních programech realizovaných na VOŠE Zlín;
- **152** studentů v doktorských studijních programech.

Na FaME působí celkem 85 akademických pracovníků, 4 vědeckovýzkumní pracovníci a 4 projektoví pracovníci. Personální strukturu tvoří: 7 profesorů, 21 docentů, 37 odborných asistentů, 17 asistentů, 3 lektori. Neakademických pracovníků (ostatní zaměstnanci) má FaME 26. Celkový počet zaměstnanců je 119 (k 1.4.2013). (© 2000 – 2013 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2013)

6 REALIZACE VÝZKUMU

Autoevaluace se účastnilo celkem 18 akademických pracovníků působících na FaME. Šetření probíhalo během března a dubna 2013, kdy je semestr akademického roku přibližně ve své polovině. Výběrový soubor respondentů byl předem seznámen s postupem výzkumu a následně bylo provedeno třídění jednotlivých druhů Q-typů dle jejich vlastního postoje. Jednotlivá šetření proběhla v rámci 30 – 40 minut.

6.1 Segment respondentů

Akademičtí pracovníci, kteří se aktivně participovali na tomto výzkumu, budou pro účely zpracování bakalářské práce označeny jednotlivými písmeny abecedy, aby nedošlo k porušení anonymity, což byla základní složka motivace pro účast na daném výzkumu. Celkový počet vysokoškolských pedagogů (18) nese označení A – R, kde jsou ještě uvedeny identifikační charakteristiky + nejvyšší dosažené vzdělání ke dni prováděného výzkumu. Zde je nutné poznamenat, že skladba vysokoškolských pedagogů pro účely tohoto prvotního šetření byla cílena záměrně na nižší věkovou skupinu (cca do 40 let), a to ze dvou hlavních důvodů:

- vyšší frekvence účasti při výuce;
- vyšší nároky na vědecko-výzkumnou práci nutných pro zvyšování akademické kvalifikace (náročnost skloubení pedagogické a vědecko-výzkumné činnosti).

Skladba vysokoškolských pedagogů na FaME (výzkumný vzorek):

A – žena, 28 let (Ing.)

B – žena, 29 let (Ing.)

C – muž, 35 let (Ph.D.)

D – muž, 34 let (Ph.D.)

E – žena, 27 let (Ing.)

F – muž, 36 let (Ph.D.)

G – žena, 28 let (Ing.)

H – žena, 50 let (doc.)

I – muž, 35 let (Ph.D.)

J – muž, 28 let (Ing.)

K – žena, 28 let (Ing.)

L – muž, 35 let (Ph.D.)

M – žena, 26 let (Ing.)

N – muž, 31 let (Ing.)

O – muž, 28 let (Ing.)

P – muž, 34 let (Ph.D.)

Q – muž, 33 let (Ph.D.)

R – žena, 28 let (Ing.)

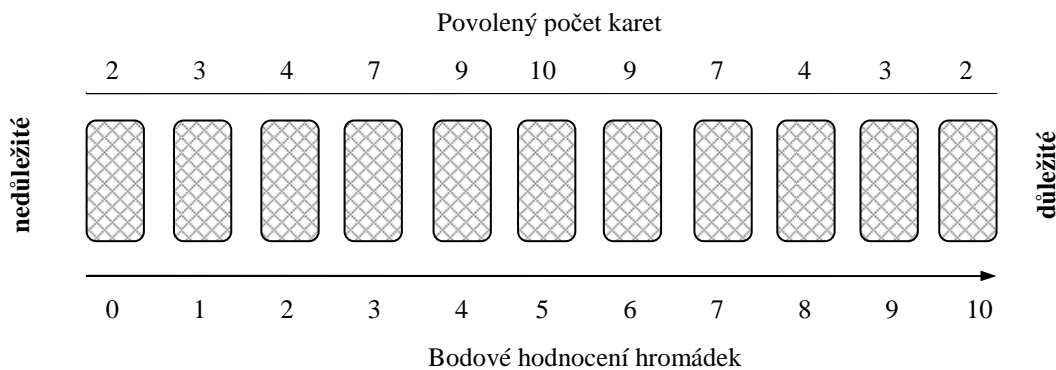
Souhrnná popisná charakteristika osloveného výběrového souboru vysokoškolských pedagogů vykazuje následující hodnoty:

- pohlaví: 8 žen a 10 mužů
- věková kategorie: průměrný věk 31,8 let
- akademická kvalifikace: 10 inženýrů (Ing.), 7 doktorů (Ph.D.), 1 docent (doc.)

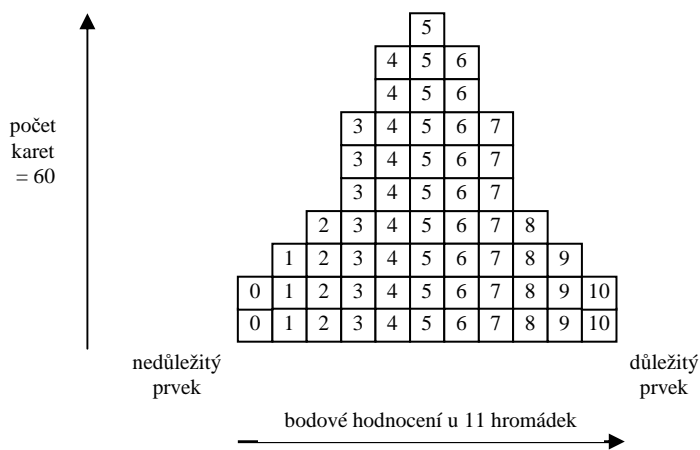
6.2 Postup Q-metodologie v praxi

Q-metodologie byla v teoretické části popsána obecnými charakteristikami. Pomocí této metody byla mnou provedeným výzkumem zjišťována data u výběrového souboru vysokoškolských pedagogů ($\Sigma 18$). Stanovila jsem 60 tvrzení, které se dále člení do 3 dimenzí dle Kyriacoua (vědomosti vysokoškolského pedagoga, rozhodování a praktické činnosti), které posuzují důležitost dovedností pedagoga na vysoké škole pro výkon jeho povolání.

Každý oslovený pedagog měl zatřídit 60 výrokových tvrzení resp. karet (Q-typů) do 11 hromádek podle toho, zda pro něj představují velmi důležitý dovednostní prvek nebo naopak méně či vůbec důležitý viz Obr. 1.

Obr. 1 Schéma třídění karet (Chráška, 2007; vlastní zpracování)

Obr. 2 Q-třídící pyramida (Chráška, 2007 vlastní zpracování)

6.3 Hodnocené Q-typy

Absolutní počet Q-typů (výroků či tvrzení) bylo dle statistického schématu stanoveno v počtu 60. Všechny tyto výroky souvisí určitým způsobem s dovednostmi pedagoga na vysoké škole. Nutno poznamenat, že pedagog na vysoké škole nezahrnuje jen profesi učitele, ale také vědecko-výzkumného pracovníka, což se také odrazilo při stanovení některých výroků. Všechna tvrzení jsou sestavena dle klasifikace Kyriacou (2008) tj. plánování a příprava, realizace, řízení výukové jednotky, klima třídy, kázeň (klima a kázeň byly pro výzkum spojeny), hodnocení prospěchu studentů, reflexe (hodnocení a reflexe byly pro výzkum spojeny). Těchto sedm oblastí resp. pět bylo doplněno dalšími dvěma a to profese a vědecko-výzkumné dovednosti, které jsou nedílnou součástí dovedností pedagoga na vysoké škole. Jednotlivé oblasti jsou odděleny čarami.

1. VŠ pedagog se drží předem stanoveného obsahu předmětu.

2. VŠ pedagog se podílí na sestavování cílů a obsahů jím vyučovaných předmětů.
  3. VŠ pedagog přizpůsobuje metody a strukturu výuky tomu, co mají studenti umět.
  4. VŠ pedagog zjišťuje provázanost probírané látky s jinými předměty.
  5. VŠ pedagog přizpůsobuje obsah výuky aktuálnímu společenskému dění.
  6. VŠ pedagog bere v úvahu odlišnosti pochopení učiva některých studentů.
  7. VŠ pedagog se připravuje na každou výukovou jednotku.
  8. VŠ pedagog pravidelně své přípravy na výuku inovuje.
  9. VŠ pedagog zabezpečuje atraktivitu probíraného tématu.
-
10. VŠ pedagog předává studentům výukové materiály spojené s vyučovanou problematikou.
  11. VŠ pedagog využívá moderní materiální didaktické pomůcky (interaktivní tabule, počítačové programy, audia, videa, tabulky, monografie, časopisy, vzorky aj.)
  12. VŠ pedagog umí přizpůsobit svůj výklad různým organizačním formám výuky (přednáška, seminář, cvičení, exkurze, individualizovaná výuka aj.)
  13. VŠ pedagog využívá názorné příklady z praxe.
  14. VŠ pedagog chodí včas na výuku.
  15. VŠ pedagog využívá pro výuku i zahraniční zdroje.
  16. VŠ pedagog zajišťuje podmínky pro hladký průběh výukové jednotky.
-
17. VŠ pedagog kontroluje aktivní účast studentů při výuce.
  18. VŠ pedagog dokáže vzbudit zájem o studovaný obor.
  19. VŠ pedagog umí odpovědět na každý typ dotazu.
  20. VŠ pedagog maximálně využívá časovou dotaci výukové jednotky.
  21. VŠ pedagog dokáže ovládat své emoce.
  22. VŠ pedagog umí být empatický.
  23. VŠ pedagog vychází vstříc studentům s individuálními požadavky.

24. VŠ pedagog využívá různých aktivizujících metod pro zapojení studentů do výuky (diskuze, řešení problémů, situační, inscenační a didaktické hry).
  25. VŠ pedagog zajišťuje aktivity nad rámec stanovených osnov (exkurze, praxe, stáže, přednášky odborníků z praxe).
-
26. VŠ pedagog vystupuje v roli konzultanta při hledání řešení.
  27. VŠ pedagog iniciuje studenty k jejich samostatnosti.
  28. VŠ pedagog respektuje různé formulace výkladu probírané látky.
  29. VŠ pedagog spolupracuje se svými kolegy a firemní praxí.
  30. VŠ pedagog je dobrým vzorem pro své studenty.
  31. VŠ pedagog se snaží budovat mezi studenty spolupráci.
  32. VŠ pedagog zajišťuje harmonické prostředí ve skupině.
  33. VŠ pedagog se dokáže oprostít od osobních sympatií/antipatií k jednotlivým studentům.
  34. VŠ pedagog dokáže vysvětlit učivo srozumitelným způsobem pro všechny.
  35. VŠ pedagog si umí při výuce zajistit autoritu.
  36. VŠ pedagog učí studenty, jak efektivně vyhledávat informace.
  37. VŠ pedagog sestavuje ergonomii výukového prostoru dle vlastního uvážení.
  38. VŠ pedagog odbourává stresové podmínky.
  39. VŠ pedagog dbá na svůj vzhled při výuce.
-
40. VŠ pedagog hodnotí studenty dle kvantitativního a kvalitativního měřítka.
  41. VŠ pedagog hodnotí všechny studenty v průběhu výuky.
  42. VŠ pedagog individuálně konzultuje se studentem jeho výkony.
  43. VŠ pedagog zajišťuje vhodné podmínky pro zkoušení.
  44. VŠ pedagog umí vysvětlit přesná kritéria pro hodnocení.
  45. VŠ pedagog zajišťuje zpětnou vazbu pro hodnocení spokojenosti s výukou.
  46. VŠ pedagog provádí sebereflexi.
-

47. VŠ pedagog má flexibilní pracovní dobu.
  48. VŠ pedagog umí zvládat stresové situace.
  49. VŠ pedagog získává větší prestiž dosažením vyššího akademického titulu.
  50. VŠ pedagog se aktivně zapojuje do firemní praxe.
  51. VŠ pedagog se dále aktivně sebevzdělává.
  52. VŠ pedagog si zvyšuje kvalifikaci v cizích jazycích.
-
53. VŠ pedagog musí publikovat vědecké výstupy svého bádání.
  54. VŠ pedagog se aktivně podílí na tvůrčích činnostech fakulty.
  55. VŠ pedagog se aktivně podílí na chodu fakulty.
  56. VŠ pedagog ovlivňuje chod fakulty.
  57. VŠ pedagog se účastní mezinárodní spolupráce na zahraničních univerzitách.
  58. VŠ pedagog vyjíždí v rámci zahraničních výměnných pobytů.
  59. VŠ pedagog se orientuje ve vyhláškách, směrnicích, zákonech týkajících se terciárního vzdělávání.
  60. VŠ pedagog reprezentuje vysokou školu navenek.

6.4 Vyhodnocení pomocí Q-třídící matice

Rozmístění Q-typů u jednotlivých respondentů byly zaznamenány do třídící matice, která byla základem pro vyhodnocení provedeného výzkumu. Dle míry důležitosti daného tvrzení s postojem pedagoga bylo 60 karet zařazeno do hromádek, které byly omezeny max. možným počtem karet, které mohly být zařazeny. Jednotlivé hromádky (11) byly dle obr. 1 a 2 patřičně ohodnoceny a výsledky zaneseny do Q-třídící matice. Tab. 2 ilustruje souhrn všech odpovědí, kde řádky (celkem 60) představují jednotlivá tvrzení k dovednostem pedagoga a sloupce (celkem 18) odrážejí subjektivní postoje pedagogů k významu daných tvrzení.

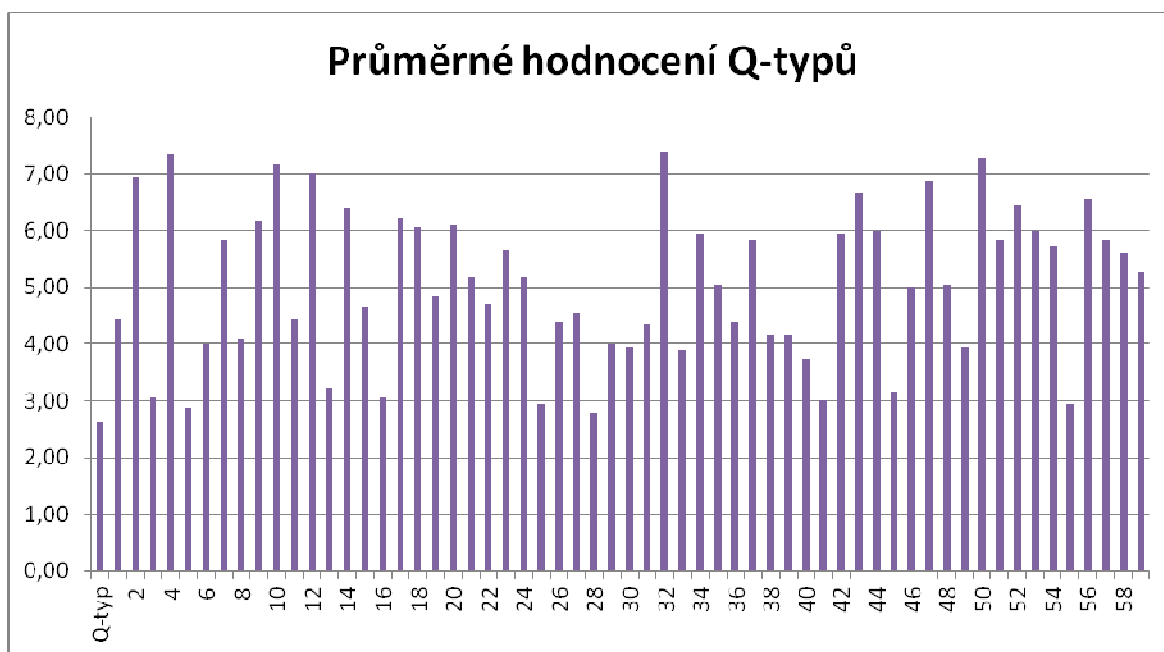
Tab. 2 Q-třídící matice (zdroj: vlastní výzkum)

Q- typ	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	průměr	směro- datná odchylka
1	3	3	1	4	2	4	4	4	3	3	0	3	1	1	3	4	1	5	2,63	1,42
2	4	3	4	3	7	6	4	5	4	2	3	7	4	2	7	6	6	3	4,44	1,69
3	7	4	9	6	9	8	7	4	5	10	6	10	10	4	7	6	7	6	6,94	2,04
4	0	2	0	5	8	6	1	2	5	6	1	5	6	2	2	1	2	1	3,06	2,46
5	7	5	10	10	9	9	9	5	4	7	8	7	8	10	8	4	5	7	7,33	2,03
6	1	0	2	3	6	2	2	3	0	0	3	8	6	3	1	3	3	6	2,89	2,30
7	1	1	5	5	7	6	4	0	6	3	0	6	3	4	4	7	7	3	4,00	2,35
8	6	5	4	6	8	7	7	4	4	2	8	7	9	3	7	5	5	8	5,83	1,95
9	2	2	3	4	4	1	1	3	3	8	6	6	4	7	6	4	8	2	4,11	2,25
10	3	4	5	5	7	10	10	9	3	6	1	8	8	7	6	4	6	9	6,17	2,57
11	9	6	6	6	8	9	4	6	6	10	7	4	5	6	10	10	7	10	7,17	2,07
12	5	3	4	7	3	6	3	7	5	3	4	5	7	4	2	4	3	5	4,44	1,54
13	8	10	8	6	9	6	8	10	6	7	6	4	5	4	8	9	5	7	7,00	1,88
14	3	0	3	8	3	4	5	6	4	2	5	4	3	6	1	0	0	1	3,22	2,29
15	7	6	9	4	6	8	7	8	5	5	5	8	5	5	5	8	10	4	6,39	1,79
16	5	7	6	3	5	5	9	3	4	4	3	7	2	2	3	3	4	9	4,67	2,17
17	3	1	0	5	2	2	0	5	2	6	4	4	1	7	4	5	1	3	3,06	2,07
18	7	4	8	3	6	4	10	9	6	7	5	10	7	8	6	3	4	5	6,22	2,21
19	8	8	5	4	7	7	5	6	8	8	7	6	4	6	5	6	5	4	6,06	1,43
20	3	3	4	1	3	5	8	7	8	3	3	6	6	6	4	7	8	2	4,83	2,23
21	9	4	7	6	6	4	7	5	3	6	5	9	3	10	6	4	10	6	6,11	2,22
22	6	7	7	5	5	3	4	4	5	5	4	5	6	5	5	8	4	5	5,17	1,25
23	5	3	4	0	5	5	6	3	2	3	8	3	8	4	7	9	7	3	4,72	2,40
24	8	5	5	5	5	5	6	9	6	4	5	5	5	7	6	4	5	7	5,67	1,33
25	6	5	3	7	6	4	5	6	5	3	3	9	6	8	3	7	3	4	5,17	1,86
26	4	1	2	0	2	2	1	2	1	1	6	4	7	5	5	6	4	0	2,94	2,21
27	4	6	4	5	4	5	4	1	0	5	4	9	3	1	5	6	7	6	4,39	2,20
28	5	8	6	3	5	3	3	5	5	7	5	5	2	4	4	3	5	4	4,56	1,50
29	4	4	2	1	1	0	3	4	4	4	2	6	2	0	9	1	2	1	2,78	2,26
30	2	4	1	2	0	5	5	3	9	7	4	7	0	4	5	3	6	5	4,00	2,45
31	0	5	3	5	4	5	6	6	6	5	7	4	4	5	1	2	0	3	3,94	2,07
32	4	5	1	7	5	8	5	5	2	0	2	3	3	5	8	5	4	6	4,33	2,22
33	10	9	6	8	10	7	9	7	8	6	8	8	7	6	6	8	5	5	7,39	1,54
34	5	6	5	3	3	4	3	4	9	4	4	2	2	3	3	5	3	2	3,89	1,71
35	7	4	4	6	4	7	7	8	7	5	6	9	4	6	9	3	6	5	5,94	1,76
36	3	2	6	10	10	6	4	10	3	3	5	3	3	5	2	4	6	6	5,06	2,65
37	4	5	5	3	7	6	8	6	6	9	1	5	0	2	4	1	5	2	4,39	2,50
38	6	7	7	4	5	4	3	4	9	5	7	4	9	7	5	7	8	4	5,83	1,86
39	4	2	8	4	4	3	6	2	4	1	6	2	6	4	3	2	7	7	4,17	2,07
40	5	4	3	5	6	5	6	3	4	6	4	3	5	3	7	0	2	4	4,17	1,69
41	2	3	7	2	2	1	2	1	1	6	7	5	8	6	0	5	4	5	3,72	2,47
42	1	3	6	5	1	0	2	1	2	4	2	6	5	9	0	3	1	3	3,00	2,43
43	7	5	4	7	4	5	5	4	5	7	8	4	7	5	7	5	9	9	5,94	1,70
44	7	6	9	4	8	7	7	6	7	8	5	6	4	8	6	8	6	8	6,67	1,41
45	6	6	10	6	3	3	4	5	6	5	5	5	10	6	5	9	7	7	6,00	2,03
46	2	4	6	2	0	2	6	3	1	2	4	2	1	7	3	5	3	4	3,17	1,92
47	6	6	6	8	5	6	3	7	3	4	3	3	3	4	3	6	6	8	5,00	1,78
48	10	9	7	7	6	8	5	6	7	8	7	5	7	5	9	7	5	6	6,89	1,49
49	5	6	4	9	4	4	2	0	4	6	9	6	5	3	8	5	4	7	5,06	2,31
50	4	10	3	2	1	3	8	5	5	1	2	5	6	0	4	4	4	4	3,94	2,46
51	6	7	3	9	6	10	5	5	10	7	9	7	5	10	7	10	9	6	7,28	2,14
52	6	6	5	4	7	5	6	7	8	6	4	6	9	8	5	6	3	4	5,83	1,58
53	9	8	7	7	7	7	7	4	7	9	7	5	4	5	4	6	8	5	6,44	1,62
54	8	7	8	6	4	4	4	8	6	5	5	7	7	7	6	7	6	3	6,00	1,53
55	6	5	7	9	3	6	5	6	3	4	10	4	4	3	10	5	5	8	5,72	2,27

56	3	5	2	1	5	1	0	2	7	9	3	2	6	1	2	2	2	0	2,94	2,48
57	5	9	6	7	6	9	5	5	10	5	8	6	5	6	4	6	9	7	6,56	1,76
58	5	7	5	6	4	3	3	8	7	5	8	6	4	9	4	7	4	10	5,83	2,07
59	5	8	5	8	3	3	6	7	5	4	10	3	6	5	6	5	6	6	5,61	1,85
60	4	7	5	4	5	7	6	7	7	4	8	8	5	3	5	2	3	5	5,28	1,78

Z Q-matice byla vypočítána základní popisná charakteristika, jež zahrnuje průměrné bodové ohodnocení každého Q-typu (výroku) od všech hodnotitelů, dále byla vypočítána směrodatná odchylka, jenž odráží míru shody hodnocení daného Q-typu jeho hodnotiteli tzn. jak dalece se liší experti svými názory na význam daného tvrzení. (Chráska, 2007)

Obr. 3 Průměrné hodnocení jednotlivých Q-typů (zdroj: vlastní výzkum)

Hodnotitelé se nejvíce shodovali (dle směrodatné odchylky) u Q-typů č. 22 (1,25), 24 (1,33) a 44 (1,41), zatímco nejrozsáhlejší volatilita hodnocení byla přidělena Q-typům č. 36 (2,65), 10 (2,57) a 37 (2,50).

Nejlépe hodnocené Q-typy co do významu důležitosti tvrzení pro dovednosti pedagoga jsou uvedeny v Tab. 3. Zcela nejdůležitější význam pro vysokoškolské pedagogy nesou s sebou výroky č. 33, 5, 51, 11, 13.

Tab. 3 Nejvyšší význam Q-typu pro dovednost pedagoga na VŠ (zdroj: vlastní)

POŘADÍ	Q-TYP	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
1.	33. VŠ pedagog se dokáže oprostít od osobních sympatií/antipatií k jednotlivým studentům.	7,39	1,54
2.	5. VŠ pedagog přizpůsobuje obsah výuky aktuálnímu společenskému dění.	7,33	2,03
3.	51. VŠ pedagog se dále aktivně sebevzdělává.	7,28	2,14
4.	11. VŠ pedagog využívá moderní materiální didaktické pomůcky (interaktivní tabule, počítačové programy, audia, videa, tabulky, monografie, časopisy, vzorky aj.)	7,17	2,07
5.	13. VŠ pedagog využívá názorné příklady z praxe.	7,00	1,88

Další tabulka (Tab. 4) poskytuje informace o Q-typech, které dosáhly nejnižšího průměrného hodnocení. Mezi tyto Q-typy byly zvoleny výroky č. 1, 29, 6, 26 a 56.

Tab. 4 Nejnižší význam Q-typu pro dovednost pedagoga na VŠ (zdroj: vlastní)

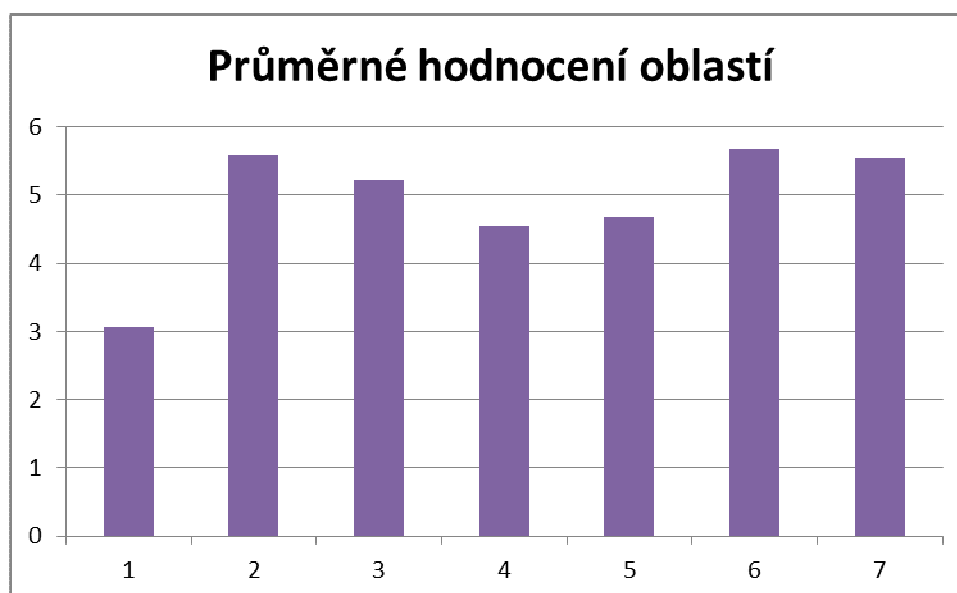
POŘADÍ	Q-TYP	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
1.	1. VŠ pedagog se drží předem stanoveného obsahu předmětu.	2,63	1,42
2.	29. VŠ pedagog spolupracuje se svými kolegy a firemní praxí.	2,78	2,26
3.	6. VŠ pedagog bere v úvahu odlišnosti pochopení učiva některých studentů.	2,89	2,30
4. - 5.	26. VŠ pedagog vystupuje v roli konzultanta při hledání řešení.	2,94	2,21
4. - 5.	56. VŠ pedagog ovlivňuje chod fakulty.	2,94	2,48

Z výše uvedených statistických zjištění můžeme označit podoblast dovedností s nejvyšším průměrným hodnocením jako oblast profese (5,67), naopak nejnižší průměrné ohodnocení dosáhla podoblast přípravy na výuku (3,06). Z výsledných průměrných dat vyplývá, že pro vysokoškolské pedagogy jsou na vyšších postech dovednosti v oblastech profese a vědy a výzkumu, čímž se zásadně liší od pedagogů na nižších vzdělávacích stupních a podtrhují tak jejich význam.

Tab. 5 Průměrné hodnocení oblastí dovedností (zdroj: vlastní výzkum)

OBLAST	NÁZEV	PRŮMĚR	SMĚRODATNÁ ODCHYLKA
1.	Plánování a příprava.	3,06	2,05
2.	Realizace vyučovací jednotky.	5,58	2,04
3.	Řízení vyučovací jednotky.	5,22	1,89
4.	Klima třídy.	4,54	2,07
5.	Hodnocení, prospěch studentů, reflexe	4,67	1,95
6.	Profese.	5,67	1,96
7.	Věda a výzkum.	5,55	1,92

Graficky lze ilustrovat průměrné hodnocení oblastí dovedností na Obr. 4.

Obr. 4 Průměrné hodnocení oblastí (zdroj: vlastní výzkum)

6.5 Korelační matice z hodnot Q-třídící matice

Pro širší interpretaci získaných výsledků, bylo využito další statistické metody, která hledá těsnost vztahu (korelace) mezi každou dvojicí vysokoškolských pedagogů při jejich hodnocení. Koeficient korelace je známý jako Pearsonův korelační koeficient, který lze vypočítat dle rovnice (1):

$$r_p = \frac{\sum xy - n\bar{x}^2}{\sum x^2 - n\bar{x}^2} \quad (1)$$

kde r_p – Pearsonův koeficient korelace

x – hodnocení určitého Q typu jedné osoby

y – hodnocení určitého Q typu druhé osoby

n – počet hodnocených Q typů.

Čím vyšší hodnota Pearsonova koeficientu, tím vyšší podobnost výsledků u dané dvojice hodnotitelů.

Tab. 6 Korelační matice z hodnot Q-třídící matice (zdroj: vlastní výzkum)

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R
A	x	0,60	0,55	0,36	0,42	0,43	0,41	0,44	0,37	0,40	0,46	0,23	0,28	0,28	0,60	0,49	0,44	0,42
B	0,60	x	0,38	0,21	0,20	0,31	0,34	0,31	0,53	0,35	0,37	0,06	0,11	0,01	0,32	0,39	0,25	0,35
C	0,55	0,38	x	0,25	0,34	0,23	0,43	0,27	0,16	0,30	0,34	0,18	0,36	0,36	0,18	0,38	0,45	0,41
D	0,36	0,21	0,25	x	0,39	0,47	0,11	0,30	0,10	0,13	0,40	0,07	0,10	0,32	0,23	0,16	0,15	0,49
E	0,42	0,20	0,34	0,39	x	0,64	0,36	0,32	0,23	0,37	0,13	0,28	0,29	0,14	0,25	0,25	0,29	0,27
F	0,43	0,31	0,23	0,47	0,64	x	0,53	0,39	0,38	0,27	0,21	0,27	0,13	0,14	0,43	0,32	0,41	0,44
G	0,41	0,34	0,43	0,11	0,36	0,53	x	0,47	0,23	0,09	0,09	0,36	0,13	0,15	0,30	0,06	0,27	0,35
H	0,44	0,31	0,27	0,30	0,32	0,39	0,47	x	0,32	0,09	0,14	0,15	0,06	0,31	0,22	0,16	0,11	0,26
I	0,37	0,53	0,16	0,10	0,23	0,38	0,23	0,32	x	0,42	0,23	0,10	0,09	0,18	0,15	0,23	0,24	0,01
J	0,40	0,35	0,30	0,13	0,37	0,27	0,09	0,09	0,42	x	0,24	0,19	0,05	0,21	0,28	0,14	0,24	0,12
K	0,46	0,37	0,34	0,40	0,13	0,21	0,09	0,14	0,23	0,24	x	0,01	0,34	0,31	0,38	0,32	0,32	0,37
L	0,23	0,06	0,18	0,07	0,28	0,27	0,36	0,15	0,10	0,19	0,01	x	0,20	0,24	0,19	0,08	0,26	0,15
M	0,28	0,11	0,36	0,10	0,29	0,13	0,13	0,06	0,09	0,05	0,34	0,20	x	0,23	0,15	0,32	0,19	0,15
N	0,28	0,01	0,36	0,32	0,14	0,14	0,15	0,31	0,18	0,21	0,31	0,24	0,23	x	0,04	0,34	0,24	0,21
O	0,60	0,32	0,18	0,23	0,25	0,43	0,30	0,22	0,15	0,28	0,38	0,19	0,15	0,04	x	0,33	0,38	0,33
P	0,49	0,39	0,38	0,16	0,25	0,32	0,06	0,16	0,23	0,14	0,32	0,08	0,32	0,34	0,33	x	0,53	0,32
Q	0,44	0,25	0,45	0,15	0,29	0,41	0,27	0,11	0,24	0,24	0,32	0,26	0,19	0,24	0,38	0,53	x	0,35
R	0,42	0,35	0,41	0,49	0,27	0,44	0,35	0,26	0,01	0,12	0,37	0,15	0,15	0,21	0,33	0,32	0,35	x

Výsledné hodnoty Pearsonova koeficientu korelace se pohybují v rozmezí od 0,01 (téměř žádná podobnost při hodnocení výroků) do 0,64 (vyšší podobnost při hodnocení výroků).

Souhrn těsnosti vztahů při rozhodování jednotlivých dvojic hodnotitelů ilustrují Tab. 7 a 8. Nejvyšší podobnosti při hodnocení dosáhly dvojice E + F, A + B, A + O, A + C, B + I (se stejným výsledkem skočily i dvojice A + O, F + G).

Tab. 7 Nejvyšší hodnoty korelace Q-typů (zdroj: vlastní výzkum)

POŘADÍ	PEARSONŮV KOEFIČIENT KORELACE	DVOJICE
1.	0,64	E+F
2.	0,60	A+B
3.	0,60	A+O
4.	0,55	A+C
5.	0,53	B+I; F+G; P+Q

Inverzní podobu výsledných hodnot skýtá Tab. 8, kde jsou patrný nejnížší podobnosti při hodnocení jednotlivých VŠ pedagogů.

Tab. 8 Nejnížší hodnoty korelace Q-typů (zdroj: vlastní zpracování)

POŘADÍ	PEARSONŮV KOEFIČIENT KORELACE	DVOJICE
1– 3.	0,01	B+N
1– 3.	0,01	I+R
1– 3.	0,01	K+L
4.	0,04	N+O
5.	0,05	J+M

U dvojice pedagogů- žena 27 let (Ing.) a muž 36 let (Ph.D.) byla prokázána nejvyšší míra podobnosti při hodnocení výroků. Naproti tomu nejnížší podobnost při hodnocení vykazovali hned tři dvojice pedagogů žena 29 let (Ing.) a muž 31 let (Ing.), dále muž 35 let (Ph.D.) a žena 27 let (Ing.) a poslední nejméně korelující dvojicí v hodnocení byla žena 28 let (Ing.) a muž 35 let (Ph.D.).

6.6 Shrnutí výsledků výzkumu

Výzkumu se účastnilo 18 pedagogů, kteří jednotlivě hodnotili 60 výroků vztahujících se k dovednostem, které považují za více či méně důležité pro svou profesi.

Ze sestavené Q-třídící matice vyplynulo několik skutečností. Oblast s nejvyšším průměrným hodnocením tzn. nejvyšší důležitost pro pedagogy představují dovednosti

z oblasti profese a vědy a výzkumu. Naopak nejméně důležité dovednosti pro VŠ pedagogy představuje oblast plánování a přípravy. Zakomponováním dvou dalších stěžejních oblastí dovedností do výčtu klíčových dovedností (dle Kyriacou) tj. oblast profese a vědy a výzkumu prokázala jejich vnímanou převahu nad samotnými dovednostmi pedagogickými. Akademickým pracovníkem vysoké školy nemusí být vystudovaný pedagog, nýbrž by to měl být pracovník erudovaný do oblastí své vysokoškolské profese a vědecko-výzkumný pracovník v jedné osobě.

Pro výsledky z Q-třídící matice byl pro každou dvojici VŠ pedagogů byl vypočítán Pearsonův korelační koeficient, do jaké míry se jejich hodnocení sobě navzájem podobá. Nejvyšší míru shody prokázala žena 27 let (s nejvyšším stupněm dosažené akademické kvalifikace inženýr) a muž 36 let (s nejvyšším dosaženým vědeckým stupněm doktor). Naopak nejnižší míru v podobnosti hodnocení výroků bylo možné určit u tří dvojic pedagogů: žena 29 let s nejvyšším dosaženým kvalifikačním stupněm inženýr a muž 31 let se stejným kvalifikačním stupněm. Druhou nejméně korelující dvojicí byl muž 35 let (vědecká hodnost doktor) a žena 27 let (akademický titul inženýr). Poslední rozlišnou dvojici tvořila žena 28 let (kvalifikace inženýr) a muž 35 let (vědecký stupeň doktor). V případě konečných výsledků podobnosti hodnocení lze vyzorovat mezi muži a ženami působícími na vysoké škole jako pedagogičtí pracovníci dvě protichůdné tendence – v prvním případě mají pedagogové muži a ženy stejný názor na klíčové dovednosti pro výkon jejich profese na vysoké škole nebo naopak se jejich názory zcela rozcházejí a dívají se na důležité dovednosti z jiného úhlu pohledu.

Výzkumu se zúčastnil menší počet pedagogů než se původně předpokládalo, nicméně i tak poskytl věrohodné informace, které by mohly být podnětem pro tvorbu fakultní strategie a zavedení předloženého systému při procesu autoevaluace.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce prezentuje výsledky provedeného výzkumu u vysokoškolských pedagogů, jenž se zaměřil na důležitost pedagogických dovedností pro výkon jejich povolání. Data byla získána kvantitativním výzkumem pomocí Q-metodologie, která bývá součástí vnitřního hodnocení škol.

Povolání vysokoškolského pedagoga je veřejností vnímáno jako jedno z nejprestižnějších povolání současné doby. Mnozí lidé jsou přesvědčeni, že jejich pracovní náplň se podobá náplni pedagogů na základní či střední škole. Avšak na vysokoškolského pedagoga jsou kladeny vyšší nároky, co se týče vzdělání, jazykových dovedností, praktických zkušeností a dalších možných nároků.

Vysoká škola se hodnotí podle různých hledisek, avšak nejčastěji dle výsledků vědy a výzkumu, kterých je vysokoškolský pedagog nedílnou součástí. Dále lze evaluovat školu z pohledu kvality výuky. Zde sehrává vysokoškolský pedagog další významnou roli. Renomé pedagogů, výsledky výzkumů, tradice, kontakty s podniky a organizacemi veřejné správy, mezinárodní spolupráce, prestiž fakulty silně ovlivňuje poptávku po absolventech vysoké školy, kde primárním kritériem je vždy kvalitní absolvent vysoké školy.

Nejlépe hodnocenými oblastmi dovedností vysokoškolských pedagogů, které přispívají k vyšší kvalitě výukového procesu, byly vyhodnoceny dovednosti týkající se výkonu samotné profese pedagoga na vysoké škole a také dovednosti vztahující se k výsledkům vědy a výzkumu. Proto by měla každá vysoká škola těmto oblastem věnovat zvýšenou pozornost a investovat zde všechny možné dostupné prostředky.

Touto investicí může získat vysoká škola kvalitnější soubor akademických pracovníků a to se může odrazit na absolventech, kteří se stanou cennějším faktorem na trhu práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní zdroje:

DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ, 2009 *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada. 121 s. ISBN 978-80-247-2863-6.

CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

KYRIACOU, Chris, a, 1996. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha: Portál. 155 s. ISBN 80-7178-022-7.

KYRIACOU, Chris, b, 2008. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. 3. vyd. Praha: Portál. 155 s. ISBN 978-80-7367-434-2.

MIKŠÍK, Oldřich, 2003. *Psychologická charakteristika osobnosti*. 1. vyd., dotisk. Praha: Karolinum. 256 s. ISBN 8024602407.

PAŘÍZEK, Vlastimil, 1988. *Učitel a jeho povolání: analýza učitelské profese*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 124 s. bez ISBN.

PODLAHOVÁ, Libuše, a, 2004. *První kroky učitele*. Praha: Triton. 223 s. ISBN 80-7254-474-8.

PODLAHOVÁ, Libuše, b, 2012. *Didaktika pro vysokoškolské učitele: [vybrané kapitoly]*. Praha: Grada. 154 s. ISBN 978-80-247-4217-5.

PRŮCHA, Jan, (a) 2000. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-399-4.

PRŮCHA, Jan, (b) 2002. *Učitel: současné poznatky o profesi*. Praha: Portál. 151 s. ISBN 80-7178-621-7.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ, 2003. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.

ROGERS, Alan, 2002. *Teaching adults*. 3rd ed. Maidenhead: Open University Press. viii, 296 s. ISBN 0-335-21099-6.

ROHLÍKOVÁ, Lucie a Jana VEJVODOVÁ. 2012. *Vyučovací metody na vysoké škole: praktický průvodce výukou v prezenční i distanční formě studia*. Praha: Grada. 281 s. ISBN 978-80-247-4152-9.

SLAVÍK, Milan et al, 2012. *Vysokoškolská pedagogika; Pro odborné vzdělávání*. Praha: Grada. 256 s. ISBN 978-80-247-4054-6.

ŠVEC, Vlastimil, 2005. *Pedagogické znalosti učitele*. Praha: Aspi. ISBN 80-7357-072-6.

VANĚK, Jan, 1977. *K biologickým a psychologickým zřetelům výchovy*. Praha: SPN. 275 s. bez ISBN

VAŠUTOVÁ, Jaroslava, 2002. *Být učitelem. Co by měl učitel vědět o své profesi*. Texty pro distanční studium. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. 50 s. ISBN 80-7290-077-3.

Elektronické zdroje:

AKADEMICKÝ SLOVNÍK, 2013. In: *Vysoké školy* [online]. [cit. 14.4.2013]. ISSN 1214-4312 Dostupné z: www.vysokeskoly.cz/akademicky-slovník/

ČESKO. Zákon č. 111 ze dne 22. dubna 1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, Část sedmá; Akademičtí pracovníci §70, s. 5388-5419. ISSN 1211-1244. Dostupný také z: <http://www.msmt.cz/file/22282>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Tab. Veřejné a soukromé vysoké školy podle krajů. *Český statistický úřad* [online]. 2013. [cit. 3.4.2013]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=VZD4100PU_KR&&kapitola_id=17

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Tab. 12.08. Vysoké školy. *Český statistický úřad; Vydáváme; ČR v číslech od roku 1989* [online]. 10.4.2013. [cit. 10.4.2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#12

EVROPSKÁ KOMISE, 17.12.2012 Tisková zpráva: *Nové hodnocení pěti set vysokých škol*. Ref. IP/12/1373 Brusel: Europa Press Centrum. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1373_cs.htm?locale=en

FIALA, Petr. Interview. In: *Interview ČT24*. TV, ČT24, 22. prosince 2012, 18:56. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/208520-fiala-prioritou-je-kvalita-nikoliv-zapisne/>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY; Statistika školství; Aktuality, 2013. Tab. Tabulková příloha zaměstnanci a mzdové prostředky ve školství – rok 2012. In: *MSMT* [online]. 10.4.2013. [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/28722>

POSPÍŠIL, Radek, 2009. Pedagogika jako vědní disciplína. In: *Pedagogická fakulta Masarykovy university; Úvod do pedagogiky*. [online]. 13.4.2013. [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/pedf/ps09/uvod_ped/web/index.html

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ; Fakulta managementu a ekonomiky, 2013. In: *Fakulta v číslech*. [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.utb.cz/fame/o-fakulte/fakulta-v-cislech>

VAŠTATKOVÁ, Jana a Pavla POLECHOVÁ, 2011. Sociální a kulturní souvislosti výchovy a vzdělávání; Možnosti využití Q-metodologie při autoevaluci a při stanovování oblastí budoucího vývoje škol. In *Sociální a kulturní souvislosti výchovy a vzdělávání : 11. výroční mezinárodní konference ČAPV : Sborník referátů* [CD-ROM]. Brno : Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2003. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/capv11/1sekce/1_CAPV_Vastatkova,%20Polechova.pdf

VAVROŇ, Jiří, 26.7.2012. Poslanec a uklízečka jsou nejméně prestižní zaměstnání. In: *Novinky; Ekonomika*. [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/ekonomika/274200-poslanec-a-uklizicka-jsou-nejmene-prestizni-zamestnani.html>

VNITŘNÍ HODNOCENÍ AKREDITAČNÍ KOMISE, 17.7.2012. In: *Akreditační komise Česká republika* [online]. [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.akreditacnikomise.cz/cs/vnitрни-hodnoceni-akreditacni-komise.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AKČR	Akreditační komise Česká republika.
cca	Přibližně.
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění.
ČR	Česká republika.
ČSÚ	Český statistický úřad.
doc.	Doc.
FaME	Fakulta managementu a ekonomiky
Ing.	Inženýr.
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
Ph.D.	Doktor, vědecká hodnost.
resp.	Respektive.
tj.	To je/jsou.
tzn.	To znamená.
UTB	Univerzita Tomáše Bati
VŠ	Vysoká škola.

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1 Schéma třídění karet.....</i>	<i>27</i>
<i>Obr. 2 Q-třídící pyramida.....</i>	<i>27</i>
<i>Obr. 3 Průměrné hodnocení jednotlivých Q-typů.....</i>	<i>32</i>
<i>Obr. 4 Průměrné hodnocení oblastí .....</i>	<i>34</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 2 Počet studentů českých vysokých škol v letech 2001 - 2011</i>	13
<i>Tab. 2 Q-třídící matice</i>	31
<i>Tab. 3 Nejvyšší význam Q-typu pro dovednost pedagoga na VŠ</i>	33
<i>Tab. 4 Nejnižší význam Q-typu pro dovednost pedagoga na VŠ</i>	33
<i>Tab. 5 Průměrné hodnocení oblastí dovedností</i>	34
<i>Tab. 6 Korelační matice z hodnot Q-třídící matice</i>	35
<i>Tab. 7 Nejvyšší hodnoty korelace Q-typů</i>	36
<i>Tab. 8 Nejnižší hodnoty korelace</i>	36

SEZNAM PŘÍLOH

P I - SOUČASNÝ STAV ČESKÝCH VYSOKÝCH ŠKOL – VEŘEJNÉ A SOUKROMÉ VYSOKÉ ŠKOLY PODLE KRAJŮ

P II - STAV VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ V ČR - STUDENTI (SROVNÁNÍ V LETECH 1990 – 2012)

P III - POČET AKADEMICKÝCH A VĚDECKÝCH PRACOVNÍKŮ VYSOKÝCH ŠKOL

P IV - VÝŇATEK ZE ZÁKONA Č. 111/1998 SB. O VYSOKÝCH ŠKOLÁCH A O ZMĚNĚ A DOPLNĚNÍ DALŠÍCH ZÁKONŮ

P V - HODNOCENÍ PRESTIŽE ZAMĚSTNÁNÍ

PŘÍLOHA P I

SOUČASNÝ STAV ČESKÝCH VYSOKÝCH ŠKOL – VEŘEJNÉ A SOUKROMÉ VYSOKÉ ŠKOLY PODLE KRAJŮ

Období 2011 [1]

ČR, kraje	Vysoké školy veřejné a soukromé					
	školy	z toho veřejné	fakulty	studenti (fyzické osoby) státního občanství ČR [2]		
				celkem	v tom na vysokých školách	
					veřejných	soukromých
Česká republika	71	26	140	353 510	309 754	44 349
Hlavní město Praha	33	8	38	49 094	37 786	11 458
Středočeský kraj	3	-	1	37 791	29 137	8 735
Jihočeský kraj	4	2	9	23 489	21 741	1 786
Plzeňský kraj	1	1	8	16 283	14 696	1 606
Karlovarský kraj	1	-	1	7 246	5 672	1 587
Ústecký kraj	1	1	7	21 701	18 572	3 180
Liberecký kraj	1	1	6	12 459	10 830	1 659
Královéhradecký kraj	1	1	6	18 334	16 830	1 525
Pardubický kraj	1	1	7	17 217	16 031	1 204
Vysočina	2	1	0	18 785	17 280	1 525
Jihomoravský kraj	13	5	27	39 351	36 039	3 363
Olomoucký kraj	3	1	8	22 971	20 919	2 083
Zlínský kraj	2	1	6	23 038	21 594	1 468
Moravskoslezský kraj	5	3	16	45 395	42 386	3 055

Zdroj: ©Český statistický úřad, 2013

Poznámky:

[1] stav k 31.12.

[2] studenti jsou uvedeni podle kraje trvalého bydliště

PŘÍLOHA PII

STAV VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ V ČR - STUDENTI (SROVNÁNÍ V LETECH 1990 – 2012)

Popis	Tab. 12.08 Vysoké školy v České republice																						
	1990/90	1990/91	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Počet škol	23	24	23	23	23	23	23	23	23	23	23	36	45	55	66	66	66	71	73	73	73	72	73
z toho: vysoké školy veřejné	23	24	23	23	23	23	23	23	23	23	23	24	24	24	24	25	25	26	26	26	26	26	26
vysoké školy soukromé	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8	17	27	28	36	39	42	45	45	45	44	45
Fakulty veřejných vysokých škol	69	82	95	100	105	106	110	111	112	112	110	111	113	117	117	120	125	131	135	139	140	140	140
Studenti veřejných a soukromých VŠ celkem, vč. doktorského studia	113 417	118 194	111 990	114 185	127 137	136 566	148 433	166 123	177 723	187 148	198 961	215 207	203 455	220 185	243 721	264 808	289 477	316 209	343 990	368 703	388 066	396 073	392 429
se státním občanstvím českým	110 021	115 072	110 883	115 132	123 523	133 342	145 148	162 402	173 826	182 745	193 493	207 721	194 687	209 131	230 668	247 738	268 609	292 331	316 911	337 937	354 604	358 505	353 510
se státním občanstvím cizím	3 396	3 122	2 771	2 505	3 614	3 224	3 285	3 721	3 897	4 403	5 468	7 486	8 777	11 064	13 063	17 091	20 867	23 865	27 098	30 161	34 495	37 568	38 942
studium prezenční	.	.	.	.	.	121 613	128 440	143 945	153 089	160 648	170 207	174 327	168 123	179 372	195 588	208 014	223 159	238 201	251 950	263 921	277 125	283 644	284 558
distanční a kombinované	.	.	.	.	.	14 953	18 993	22 178	24 634	26 500	28 754	34 971	36 650	42 354	49 528	58 849	68 663	80 777	95 344	107 918	116 281	116 712	112 004
z toho: české státní občanství studium prezenční	89 171	96 379	94 723	100 513	109 471	118 546	126 353	140 524	149 526	156 653	165 361	167 612	160 240	169 531	184 521	194 102	206 811	219 818	231 346	241 285	251 500	255 411	254 208
Studenti soukromých VŠ	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2 056	4 786	8 434	12 948	18 047	24 370	31 386	41 311	49 544	56 608	57 398	53 796
Poprvé zapsaní na soukromé VŠ	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	.	2 756	3 958	5 249	6 606	8 960	9 932	13 150	14 270	14 259	12 514	.
Absolventi soukromých VŠ	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	.	126	349	748	1 726	3 041	4 942	7 084	9 467	12 048	15 009	16 344

Do roku 2000/01 jsou uváděny údaje o počtech studií, od roku 2001/02 pak počty studentů – fyzických osob.

PŘÍLOHA III

POČET AKADEMICKÝCH A VĚDECKÝCH PRACOVNÍKŮ VYSOKÝCH ŠKOL

Zaměstnanci: placení ze státního rozpočtu Platový řád: zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 109 odst. 2		3.1.3 AKADEMIČTÍ A VĚDEČTÍ PRACOVNÍCI VYSOKÝCH ŠKOL						
		průměrná měsíční mzda (bez OON)			průměrný přepočtený počet			
		rok 2011	rok 2012	index	rok 2011	rok 2012	index	rozdíl
Akademičtí pracovníci celkem		37 504 Kč	39 171 Kč	104,4%	16 418,9	15 449,3	94,1%	-969,6
v tom	pedagogičtí pracovníci VaV	38 471 Kč	43 293 Kč	112,5%	441,5	313,4	71,0%	-128,0
	profesoři	61 399 Kč	64 572 Kč	105,2%	1 924,4	1 795,3	93,3%	-129,1
	docenti	46 470 Kč	48 427 Kč	104,2%	3 393,5	3 209,9	94,6%	-183,6
	odborní asistenti	31 512 Kč	32 887 Kč	104,4%	8 690,1	8 279,9	95,3%	-410,2
	asistenti	24 578 Kč	25 304 Kč	103,0%	1 386,6	1 302,6	93,9%	-84,0
	lektori	25 779 Kč	27 295 Kč	105,9%	582,9	548,2	94,1%	-34,6
Vědečtí pracovníci		31 177 Kč	34 328 Kč	110,1%	1 627,8	1 096,8	67,4%	-531,0

Zdroj: Škol
(MŠMT) P1b-
04 (oddíl II.)

PŘÍLOHA IV

Výňatek ze Zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů

ČÁST SEDMÁ AKADEMIČTÍ PRACOVNÍCI

§ 70 Akademičtí pracovníci

(1) Akademickými pracovníky jsou zaměstnanci vysoké školy, kteří vykonávají jak pedagogickou, tak vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Akademičtí pracovníci jsou povinni dbát dobrého jména vysoké školy.

(2) Akademickými pracovníky jsou profesori, docenti, odborní asistenti, asistenti, lektori a vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci podílející se na pedagogické činnosti.

(3) Na vysoké škole plní funkci učitelů akademičtí pracovníci.

(4) Pouze profesor nebo docent, který je akademickým pracovníkem příslušné vysoké školy podle odstavců 1 a 2, může garantovat podle § 79 odst. 1 písm. c) kvalitu a rozvoj studijního programu uskutečňovaného danou vysokou školou (nebo její součástí).

(5) Na výuce se mohou podílet i další odborníci na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.

(6) Vnitřní předpis vysoké školy stanoví postavení hostujících profesorů.

PŘÍLOHA V

HODNOCENÍ PRESTIŽE ZAMĚSTNÁNÍ

Pořadí prestiže povolání	
1.	lékař
2.	vědec
3.	vysokoškolský učitel
4.	zdravotní sestra
5.	učitel na základní škole
6.	soudce
7.	projektant
8.	programátor
9.	soukromý zemědělec
10.	truhlář
11.	starosta
12.	policista
13.	účetní
14.	majitel malého obchodu
15.	profesionální sportovec
16.	manažer, opravář elektrospotřebičů, soustružník
17.	voják z povolání
18.	novinář
19.	stavební dělník
20.	bankovní úředník
21.	prodavač
22.	kněz
23.	sekretářka
24.	ministr
25.	uklízečka
26.	poslanec
<i>Zdroj: CVVM</i>	